

דף כז

- מה. א. האם אדם מתכפר בשבח הקדש? מהן הנפקות המבוארות בסוגיא?
ב. האם מתכפר אדם בחומש או בכינוס חומשין שנתחייב להקדש על מעילתו?
ג. האם יש תורת 'דיחוי' בבעלי חיים? בדבר שהוקדש לדמיו? בדיחוי מעיקרא?
ד. הוולו טלאים בעולם – האם אפשר להביא אשם שמחירו פחות משתי סלעים?

א. הסיקו שאדם מתכפר בשבח הקדש, כמוכח בתוספתא וכפי שאמר רבי יוחנן. הלכך המפריש או לוקח איל לאשם בסלע והושבח ועמד על שתיים, אפילו הושבח מאליו ללא פיתום – כשר לקרבן אשם. אלא שאם לא הוציא עליו שתי סלעים, גזרו שישלם מביתו להקדש תשלום שתי סלעים (כלומר, שתי סלעים בניכוי מה שכבר הוציא עליו) – שמא יאמרו איל פחות משתי סלעים מכפר.

הרמב"ם (פסוה"מ ד, כד) פסק מתכפר אדם בשבח הקדש, אבל השמיט החלכה הנזכרת שצריך להשלים לשתי סלעים [וכבר תמה על כך במשנה למלך. ויש מפרשים משום שמשאלת הגמרא 'מאי הוי עלה' משמע שאין דין זה ברור. ובערוך לנר חילק שלא אמרו בגמרא אלא כשקנה בדמים, שאו נראה כמקריב איל פחות משני סלעים, אבל הפריש מעדרו אין צריך להוסיף, ובוה מדבר הרמב"ם].
כמו כן המפריש תודה וילדה, מתכפר בולד ומקריבו לתודתו [ומביא עמו לחמי תודה] – שאדם מתכפר בשבח הקדש.

מבואר בסוגיא שהלוקח איל בסלע ופיטמו בסלע – מתכפר בו ודאי, גם אם ננקוט אין אדם מתכפר בשבח הקדש, שהרי הוציא שתי סלעים עבורו.
וכן הלוקח איל ששווי שתי סלעים, אפילו הזיל לו המוכר את המחיר – כשר לכולי עלמא, שהרי שוויו שתיים.

לקחו בשתיים והוול ועמד על סלע – פסול (תוספתא ד, ה; רמב"ם פסוה"מ ד, כד). חזר ונעשה שוה שתיים – כשר, שאין בעלי חיים נדחים (רמב"ם שם).

ב. נסתפק רב מנשיא בר גדא, האם אדם מתכפר בכינוס חומשין, כגון שמעל כמה פעמים בבהמת אשם, וסך צירוף כל החומשין שנתחייב, עולה לשיעור שתי סלעים – האם יכול ליקח בהם כבש לאשם [שהרי הקרן והחומש דינם לאשם. ומדובר שמהקרן כבר לקח אשם אחר ולא צירף אליו את החומש. עפ"י משנה למלך מעילה ד, ו], או שמא אפילו את"ל אדם מתכפר בשבח הקדש, כאן לא טרח ולא יתכפר. ולא נפשט הספק בגמרא.

א. מסתבר שיש לילך לחומרא. והרמב"ם השמיט דין זה. אולי משום שבכל אופן לכתחילה אין לעשות כן שהרי צריך לצרף החומשין עם שילום הגזילה, ורב מנשה מדבר כשעבר והביא אשם מהקרן לבדו שהיה חייב (לקוטי הלכות).

ב. מרש"י בפירוש ראשון וכן בשיטמ"ק בשם תורא"ש, מובא לפרש שהספק הוא האם אפשר ליקח אשם למעילתו מכינוס חומשין.

ויש מפרשים שהספק הוא האם החומשין מצטרפים עם הקרן לשיעור שני סלעים כדי ליקח מהם אשם (עפ"י שיטמ"ק בשם תוס' כ"י).

ג. ר' יוחנן סובר יש דיחוי בבעלי חיים ויש דיחוי בדמים ודיחוי מעיקרא הוי דיחוי. הלכך בהמה של שני שותפים שהקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה – קדושה ואינה קרבה [וכן תמורתה כיוצא בה].
וכן דעת ר' אושעיא (אליבא דר' אלעזר) שאמר: מטמא מקדש עשיר שהפריש קרבן עני שלא כדינו, והעני – הואיל ונדחה מהקרבה בשעת ההפרשה – יידחה. [ואף על פי שהיה בידו להפקיר כל נכסיו ולהיות עני, ויהא הקרבן ראוי לו – אין זה 'בידו' כל כך, כי רק אם נקל הדבר לעשותו נחשב זאת ל'בידו'. עפ"י תוס' זבחים לד:].

ואמרו ששאלת דיחוי בבע"ח שנויה במחלוקת תנאים, ולדעת ר' שמעון בעלי חיים אינם נדחים, שאמר ר' שמעון: המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר – הוולד ייקרב לפסחו. וחכמים חולקים. וכן נחלקו על שני שעירי יוהכ"פ שמת אחד מהם – האם נדחה בן זוגו מהקרבה אם לאו.

הרמב"ם חילק בין הנידונים; לענין בהמה של שני שותפים פסק (מע"ק טו, ד) דלא כר' יוחנן, וכשלקח חציה האחר והקדישו – קרבה, שאין דיחוי בבעלי חיים (וכן פסק בשאר מקומות – פסוה"מ ג, כג; שגגות ג, ח). אולם לענין מפריש נקבה לפסחו [או לעולה או לאשם] פסק (ק"פ ד, ד; פסוה"מ ד, יז; תמורה ד, ד) שהולד נדחה. ויש לבאר שכאן שונה לפי שהדיחוי הוא בגוף הקדושה, ובוה אף בבע"ח יש דיחוי, לא כן במקדיש חציה, אין דיחוי בגוף הקדושה שהקדיש, וכן במת אחד מן השעירים – בזה פסק הרמב"ם שאין דיחוי בבע"ח.

ובעשיר שהפריש קן, פסק הרמב"ם (שגגות יג) שקרב לפי שדיחוי מעיקרו לאו הוי דיחוי [גם כאשר הדיחוי בגוף הקדושה] (עפ"י אבי עזרי (תנינא) מע"ק טו, ד. וע"ע ל"ח).
פרטים נוספים בדין דיחוי – ע"ע זבחים יב.

ד. הוולד טלאים בעולם (ואין בנמצא כבש בן שתי סלעים. רש"י) – אין להביא איל אשם פחות משתי סלעים ואעפ"י שהוא מובחר ביותר, לפי שנתנה תורה קצבה 'שתי סלעים' אין לו תקנה עד שיביא באותה קצבה.

מו. א. האם יכול היורש להקריב חטאת שהפריש מורישו? חטאת שהופרשה עבור חטא אחד, האם אפשר להקריבה על חטא אחר? ומה הדין בהפרשת מעות לשם חטאת מסוימת?

ב. המפריש מעות ליקח קרבן בהמה – האם יכול ליקח בהן עוף או מנחה? וכן להפך?

ג. המפריש בהמה או עוף לחטאת ונסתאבו – מהו ליקח בדמיהן מנחה?

א. המפריש בהמה או מעות לחטאתו – לא יביאנו בנו אחריו. וכן הוא עצמו שהפריש בהמה או מעות עבור חלב שאכל אמש, לא יביאנו לחלב שאכל היום (קרבנו על חטאתו. וריבו לכל האופנים מן הכתוב שלש פעמים בענין חטאת קרבנו).

א. הקריב חטאת חלב לשם חטאת דם – נחלקו הדעות אם כשרה אם לאו (ע' זבחים ז ט). והרמב"ם (שגגות ג, ג) נקט לפסול, אבל בשני חטאים זהים כגון חלב וחלב, פסק הרמב"ם שנתכפר החטא שבעבורו הפרישו. ויש אומרים שאף בחלב וחלב לא כיפר (עפ"י מאירי ור' עזריאל – נוזר כח). ובפסקי הרי"ד (זבחים ט) משמע שפסק להכשיר אפילו בחלב ודם.

ב. אם הפריש דמים לחטאת דם, ולקח בהם חטאת עבור אכילת חלב – מעל בדמים, ולפיכך נתכפר בקרבן על החלב [ואעפ"י כ' יש אומרים שלכתחילה אין להביא בהם קרבן עבור דבר אחר, אעפ"י שמעל. עפ"י פי' הראב"ד לתו"כ דבורא דחובה]. במה דברים אמורים, בשוגג, אבל במזיד – לא מעל, לפיכך לא נתכפר (רמב"ם מעילה ד, ה עפ"י התוספתא).

ב. המפריש מעות לקנות בהמה לקרבן, יכול להביא מהם קן עופות, ואפילו מנחה – כגון שהעני (מחטאתו ב' פעמים).

רש"י כתב שלוקח במעות עופות והשאר חולין. ומרהיטת לשון הרמב"ם משמע שצריך לחלל המעות על העופות כדי שיצאו המעות לחולין. וכן להפך, היה דל והפריש לעשירית האיפה והעשיר – מביא מן המעות עוף או בהמה (שנאמר בעשירית האיפה על חטאתו).

ג. הפריש בהמה ונפל בה מום – לוקח בדמיה עוף או מנחה, כגון שהעני. אבל הפריש עוף ונסתאב – אינו פודהו, שאין פדיון לעופות.

גם אם נחסר אבר, שנפסל העוף מהקרבה – אין להם פדיון. והטעם, שלא נאמר פדיון אלא בבהמה. ועוד יש לומר שמחוסר-אבר הפוסל בעוף, אינו משום 'בעל מום' אלא שם אחר הוא, ודין פדיון נאמר רק בפסול 'בעל מום' ולא בפסול אחר כגון טריפה ורובע, הלכך עוף שאין בו פסול 'מום' – ממילא אין לו פדיון (ע' חזון איש פרה ג, ז).

דף כח

מז. א. עשיר שנתחייב בקרבן 'עולה ויורד' והפריש קרבן-עני – מה דינו? ומה הדין אם אח"כ חזר והעני? מה דינו של עני שהפריש קרבן עשיר?

ב. עני שהפריש קרבן עני, והעשיר – מה דינו?

ג. מתי אפשר לפרש את הקינין, לקבוע מה לחטאת ומה לעולה?

ד. האם כבשים מובחרות מן העזים? האם יש עדיפות לתורים על בני היונה בקרבן העוף?

א. מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני; לדברי ר' אלעזר בשם ר' אושעיא, לא יצא אף בדיעבד. ולר' חגא בשם ר' אושעיא יצא.

פסק הרמב"ם (שגגות י, ג) כרבי אלעזר שלא יצא.

במצורע הכל מודים שלא יצא (מיעטה תורה זאת. וסובר ר' חגא שאין ללמוד ממנו לאחרים, לפי שנאמר בו הוא למעט. וע"ע מש"ח ויקרא ה, ג ד"ה בכל).

לדעת שאומר 'לא יצא', אם עבר והפרישו – כבר נדחה מהקרבה, ועל כן גם אם חזר והעני לא ייקרב אלא קדוש קדושת דמים בלבד. וזה כדעת הסובר יש דוחי בבע"ת, ודוחי מעיקרא הוא דוחי, ויש דוחי בדמים. וכן אמר רבי אלעזר בשם רבי הושעיא.

א. כאמור, הרמב"ם פסק שאין דוחי באופן זה, ולכן עשיר שהפריש קן וְהַעֲנִי – יכול להקריבה (שגגות י, ג).

ב. משמע בגמרא שעשיר שהפריש קרבן עני ופירש וסיים זה לעולה וזה לחטאת – לא חלה קביעותו כלל ויכול לשנותו מעולה לחטאת. ולא נמצא זה ברמב"ם, אולי משום שפשוט הוא (עפ"י לקוטי הלכות).

מצורע עני שהביא קרבן עשיר – יצא (תורת – תורה אחת לכולן).

א. רשאי לעשות כן לכתחילה, ותבוא עליו ברכה (ר"ש ורא"ש סוף נגעים).

ב. נראה לכאורה שה"ה לשאר חייבי 'עולה ויורד'. וכן משמע ברמב"ם (שגגות י, ג). ואולם בספר החינוך (קכג) כתב שלא יצא. ע' בהסבר שיטתו בחדושי חתם סופר שבת קלב ובשפת אמת יומא מא.